

Voortgezet onderwijs
sluit 2012 met
winst af

16 november 2013

'Die chocola eet je
thuis maar op'

Voor al uw problemen:
de toets

Onderwijsblad 18

Hoe
verder
hoe
beter

Verre schoolreizen zorgen voor positieve publiciteit

Het hoogtepunt van je schoolcarrière

Schoolreisjes gaan naar steeds exotischer bestemmingen. Een ski-reis naar Oostenrijk, een week naar New York. Maar wat gebeurt er met leerlingen die het geld niet kunnen opbrengen? Sociale uitsluiting, vindt de een. Het hoogtepunt van je schoolcarrière, roept de ander.

Tekst Anka van Voorthuysen **Beeld** Typetank

Parijs, Londen, skiën in Oostenrijk: de schoolreizen van het Zeldenrust-Steelantcollege in Terneuzen voerden jarenlang naar de bij het voortgezet onderwijs gebruikelijke bestemmingen. Tot een leerling voor zijn profielwerkstuk een enquête deed: waar wilden de leerlingen zelf eigenlijk het liefst naartoe? New York eindigde met stip bovenaan. Laten we dat dan eens proberen, opperde de schoolleiding. Informaticadocent Frank Buijze (coördinator bovenbouw reizen) stelde een programma samen, maakte een strakke begroting (€965 p.p.) en vorig jaar staken 27 leerlingen en drie docenten voor een week de oceaan over. Iedereen vond het fantastisch. In februari 2014 gaat er weer een groep.

Onlangs ontving de ouderraad van de school een brief van Wim ten Hoor, PvdA-gemeenteraadslid in Terneuzen. Kan het niet een beetje minder met die dure reizen, vraagt Ten Hoor zich daarin af. Hij licht toe: "Zulke reisjes zijn voor sommige mensen onbetaalbaar. Zeker in deze tijd en zeker als je meer kinderen op school hebt." Hij stuurde een soortgelijke brief naar De Rede, een andere scholengemeenschap in Terneuzen. Daarin toont hij zich verbaasd over de skireis naar Zwitserland (kosten voor vijf dagen: €495). Hij schreef de brieven op persoon-

lijke titel, zegt Ten Hoor. "Als particulier krijg je een week all-in New York niet geregeld voor dat geld, dat weet ik. Maar als sociaal-democraat vind ik het niet deugen. Je sluit hier mensen mee uit. Waarom moet dit onder schooltijd? Je zet hier leerlingen mee buitenspel."

Flinterdun

Het valt Gaby van den Biggelaar, directeur van Leergeld Nederland, op dat scholen meer gaan reizen, dat de bestemmingen exotischer worden. "Moet je twee, drie keer in je middelbareschoolcarrière op schoolreis? Het vaak genoemde argument dat de reizen vrijwillig zijn, vind ik flinterdun. Voor mij begint hier sociale uitsluiting. Leerlingen die niet meegaan, volgen een alternatief programma op school. Er wordt voor- en achteraf veel over zo'n reis gepraat. In het eindexamenboek schrijft ook bijna iedereen over de skireis als hoogtepunt van de schooltijd." Loka-

le afdelingen van Leergeld ondersteunen gezinnen soms met een beperkt bedrag. “Mits de reis een educatief karakter heeft. Het organiseren van funreizen vinden wij sowieso geen taak van school. Het smeden van een onderlinge band hoeft niet in het buitenland.”

Frank Buijze: “Ik prop zoveel mogelijk inhoud in de dagen New York en regel alles zo goedkoop mogelijk. We hebben een rondleiding in het gebouw van de Verenigde Naties, bezoeken een aantal musea en Wall Street. Het is zo bezielend als je dingen uit het eindexamenprogramma uit kunt leggen terwijl je op Wall Street bent of de kunstwerken voor je ziet.”

Van den Biggelaar: “Natuurlijk steken ze er veel van op en verrijkt het hun wereld. Het is fantastisch, ongetwijfeld. Ik misgun het niemand, maar de vraag is of het bij de onderwijstaak van de school hoort.” Veel scholen hebben een betalingsregeling, een spaarsysteem of een fonds, maar daar wordt, vaak uit schaamte, zelden een beroep op gedaan, weet Van den Biggelaar. “We zijn dat soort extra kosten normaal gaan vinden. Ik vind dat het wel weer eens ter discussie mag worden gesteld. Wij horen schrijnende verhalen van ouders van kinderen die niet mee kunnen, over de vaak heftige discussies die in zo’n gezin gevoerd worden.”

Frank Buijze denkt niet dat leerlingen die niet meegaan zich buitengesloten voelen. “Voor sommige mensen is 100 euro al teveel, dat realiseren we ons. Maar het is ook vaak een keuze: nu een nieuwe telefoon of daar even mee wachten en wel op skireis. Een bijbaantje nemen. Onze uitwisselingsreizen binnen Europa waren veel goedkoper, omdat we Comenius- en Bios-subsidie kregen, maar steeds minder leerlingen gingen mee. Omdat ze ergens al privé waren geweest of niet bij een gastgezin wilden. Nu gaat bijna iedereen weer mee op buitenlandse reis, behalve zittenblijvers of mensen die vanwege een ziekte echt niet kunnen. We merken dat leerlingen niet zozeer op prijs of bestemming letten, maar vooral sociaal kiezen: ze willen als vrienden en vriendinnen naar dezelfde bestemming.”

Gespreide betaling

De vmbo’ers van scholengemeenschap Lek en Linge in Culemborg kunnen aan het eind van het derde jaar kiezen tussen een midweek Berlijn, Krakau, Londen of Parijs. Kosten: ongeveer €400. “Driekwart gaat mee”, zegt docent Duits Victor van Helvoirt. Om de reis financieel voor zoveel mogelijk leerlingen mogelijk te maken wordt hij ruim van tevoren aangekondigd en kan er gespreid worden betaald. Volgens Van Helvoirt leidt dat niet tot sociale uitsluiting van de thuisblijvers. “Ik denk niet dat financiën zo’n grote rol spelen. Turkse en Marokkaanse jongens gaan wel mee, maar de meisjes niet.”

Lek en Linge heeft veel (vrijwillige) buitenlandse reizen, onder andere naar Nicaragua en China, waar de school al jaren projecten steunt. Marco Baars organiseert reizen namens de geschiedenissectie. Afgelopen herfstvakantie bezocht hij met leerlingen Jeruzalem en de bezette gebieden. Baars: “Voor sommige leerlingen is het te veel geld. Is alles te veel geld. Dat is van alle tijden. Er is een schoolfonds maar daar wordt weinig gebruik van gemaakt. ▣

‘Het organiseren van funreizen vinden wij sowieso geen taak van school’

'We gaan hier op school geen knakworsten verkopen om het vliegticket te betalen'

Dan moeten mensen met de billen bloot en dat willen ze niet."

Hij kent de kritiek: je sluit mensen uit, de school is geen reisbureau. "Natuurlijk zijn er mensen die zeggen: Dit moet een school niet doen, dit is niet je *core business*. Dat snap ik heel goed. Maar ik ben het er als docent geschiedenis niet mee eens. Mijn vak bevindt zich vooral buiten de muren van het klaslokaal." De reis naar Palestina is uitsluitend voor 6-vwo'ers met geschiedenis in hun pakket, die ook hun profielwerkstuk aan het thema wijden. Hun geschiedenisdocenten gaan mee. "Het Palestijnse conflict staat elke dag op de voorpagina van de krant. Maar als je zelf door die muur heen moet en je moet identificeren, als je met mensen daar kunt praten, dat heeft zoveel meerwaarde. Wij kennen de leerlingen, kunnen hun vragen meteen beantwoorden."

Volgieten

De reis is onderdeel van een groter pakket: voorbereiden de hoorcolleges, verplichte boeken, (Engelstalige) documentaires, een theaterproductie, een verslag achteraf, soms een tentoonstelling. Baars: "Dit gaat niet over tachtig studielasturen, maar over heel veel meer. Je moet als leerling echt gemotiveerd zijn, anders kies je hier niet voor." Aan het eind van 4-vwo kunnen leerlingen intekenen op het complete pakket. De reis is een van de verplichte onderdelen en vindt in de herfstvakantie van het eindexamenjaar plaats. Een op de drie geschiedenis-eindexamenkandidaten gaat mee. Baars: "Ze hebben zo tijd zat om zelf geld te verdienen. We gaan hier op school geen knakworsten verkopen om het vliegticket te betalen, iedereen moet dat zelf opbrengen. Ga maar ach-

ter de kassa zitten in je vrije tijd. Ik adviseer ouders: betaal hooguit de helft. Laat hen dat geld zelf verdienen. Dat selecteert en motiveert. Sommigen gieten zich liever vol in Blanes of kopen een brommer, prima. Anderen kiezen voor zo'n reis." Een groot deel van de schoolbevolking op de vwo-afdeling van Lek en Linge bestaat uit 'witte kinderen uit hoge sociale milieus', zegt Baars. "Daar is niks representatiefs aan. En ook al is het aanvankelijk nooit zo bedacht, natuurlijk werken die reizen als *marketingtool*. Dit blijkt een machine van positieve publiciteit te zijn die zijn weerga niet kent. Er zijn veel ouders en kinderen die voor deze school kiezen omdat ze zo'n meerjarig project met zo'n reis waardevol vinden." Het management is er blij mee, weet Baars: "Maar we gaan als docenten wel in onze eigen vrije tijd. Als zo'n reis onder schooltijd plaats zou vinden, haalde de schoolleiding er meteen een streep door, dat weet ik zeker."

Elke school organiseert het type reizen dat qua bestemming en achterliggend doel bij school, docenten, ouders en leerlingen past, betoogt Baars. "Maar ook hier worden ouders ontslagen. We gaan als school wel discussiëren over het voortbestaan van een aantal van de duurdere schoolreizen." ■

Liever een telefoon

Eindhoven maakte dit jaar (op verzoek van B&W) een inventarisatie van de kosten van schoolreizen. In het basisonderwijs bleek een groeiende groep ouders de ouderbijdrage (waar de schoolreisjes uit worden bekostigd) niet te kunnen of willen betalen. 'Nut en noodzaak van schoolreisjes en de omvang daarvan staan op veel scholen op de agenda voor overleg met de ouders.' Scholen kiezen nu al vaker voor het goedkopere speelparadijs dichtbij dan een dagje Efteling, bleek. Uit een **quick scan** in het voortgezet onderwijs bleek dat de kosten voor schoolreizen niet waren gestegen, maar dat meer ouders vaker om financiële steun vroegen bij de school of de Stichting Leergeld. Vooral de vmbo-scholen beschouwden een buitenlandse reis als educatief en waardevol 'omdat veel van de leerlingen anders niet in steden als Londen of Parijs zouden komen'. Bij tweetaalig onderwijs hoort zo'n buitenlandse reis er echt bij, vonden de scholen. Op een school waar 25 procent van de vierdeklassers niet meeding op studiereis, bleken die leerlingen desgevraagd 'vakantie met vrienden' en een 'telefoonabonnement' te verkiezen boven de reis met school.

